

2. ทฤษฎีการอ่าน

เดือนใจ คันงามตรง (2529 : 94 - 108) ได้สรุปคำอธิบายเกี่ยวกับทฤษฎีการอ่านที่คาร์เรล และฮิสเตอร์โฮลด์ (Carrell and Eisterhold, 1983 : 553 - 573) ได้กล่าวไว้ 2 ทฤษฎีคือ ทฤษฎีการอ่านแนวจิตวิทยาภาษาศาสตร์ และทฤษฎีโครงสร้างความรู้ ดังนี้

ทฤษฎีการอ่านแนวจิตวิทยาภาษาศาสตร์ มีแนวคิดว่า ความเข้าใจในการอ่านเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้เดิมและความรู้ทั่วไปของผู้อ่าน การอ่านแนวนี้ยึดผู้อ่านเป็นศูนย์กลาง ความรู้ใหม่จะมีความหมายก็ต่อเมื่อสิ่งเหล่านี้สอดคล้องกับสิ่งที่ผู้อ่านได้รู้มาแล้ว ทฤษฎีนี้ได้รับอิทธิพลมาจากแนวความคิดของนักจิตวิทยาภาษาศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กูดแมน (Goodman) ได้อธิบายว่า ผู้อ่านพยายามสร้างข้อความขึ้นมาใหม่จากข้อความเดิมที่ผู้เขียนได้เขียนไว้ในเรื่อง การสร้างความหมายของผู้อ่านเป็นกระบวนการวัฏจักร คือ กระทำการ สุ่มข้อความ การเดาเรื่อง การทดสอบว่าสิ่งที่ผู้อ่านคิด หรือเดาล่วงหน้าไว้ก่อนนั้นถูกต้องกับเรื่องที่ย่านหรือไม่ ถ้าไม่ตรงตามความคาดคิดก็เปลี่ยนแนวทางการคาดคิดใหม่ กระบวนการลักษณะนี้จะดำเนินการไปเรื่อย ๆ ในขณะที่อ่าน

กระบวนการอ่านอีกรูปแบบหนึ่งที่มีแนวความคิดเพิ่มเติมในรูปแบบการอ่านของกลุ่มจิตวิทยาภาษาศาสตร์ก็คือ กระบวนการอ่านของโคดี้ (Coady, 1979, อ้างถึงใน เดือนใจ คันงามตรง, 2529 : 96-97) ได้อธิบายไว้ว่า การอ่านเกิดขึ้นได้ด้วยปฏิสัมพันธ์ ของปัจจัย

3 ประการ คือ

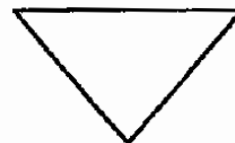
- 1) ความสามารถเชิงความคิด (Conceptual Abilities)
- 2) ความรู้เดิม (Background Knowledge)
- 3) กลวิธีกระบวนการ (Process Strategies) ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แสดงรูปแบบการอ่านภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองของโคดี้

(Coady's Model of ESL Reader)

ความสามารถเชิงความคิด

ความรู้เดิม



กลวิธีกระบวนการ

ที่มา : Coady, 1979, อ้างถึงใน เดือนใจ คันงามตรง, 2529 : 96-97

1) ความสามารถทางความคิด หมายถึง ความสามารถทางสติปัญญาซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งในการอ่าน

2) ความรู้เดิม เป็นปัจจัยสำคัญอันหนึ่งของการเรียนภาษา

3) กลวิธีการบวนการ ประกอบด้วยทักษะย่อย ๆ ต่าง ๆ เช่น ความสัมพันธ์ของหน่วยเสียงและหน่วยคำ ความหมายของหน่วยคำและพยางค์ ความหมายเชิงไวยากรณ์ ความหมายของคำ ความหมายจากปริบท กลวิธีทางความคิด รวมทั้งความสนใจ

กลวิธีการบวนการนี้จะเริ่มดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน คือ ผู้อ่านต้องมีทักษะการอ่านเริ่มจากกระบวนการแบบง่าย ระดับรูปธรรมขึ้นไปเป็นลำดับจนถึงระดับยากซับซ้อนในขั้นนามธรรม ในระยะเริ่มต้นการอ่าน ผู้อ่านจะเน้นความสำคัญที่ตัวอักษร พยางค์ คำ และประโยค แต่เมื่อผู้อ่านเริ่มพัฒนาขึ้น กระบวนการนี้จะหมดความสำคัญไป และผู้อ่านจะเปลี่ยนไปใช้กลวิธีการบวนการขั้นนามธรรม โดยอาศัยปริบท ความรู้เดิมและความรู้เกี่ยวกับหน้าที่และโครงสร้างของหน่วยภาษา

ทฤษฎีโครงสร้างความรู้ (The Schema Theory) (ฉัตรสุดา ดวงพลอย, 2526 : 1-15) ทฤษฎีนี้มีหลักที่สำคัญประการหนึ่งคือ ข้อความใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นการพูดหรือการเขียนไม่ได้สื่อความหมายด้วยตัวของข้อความเอง แต่ข้อความนั้นจะเป็นการเตรียมแนวทางสำหรับผู้ฟังหรือผู้อ่านได้สร้าง ความหมายของข้อความ โดยอาศัยความรู้เดิมที่ผู้อ่านมีอยู่แล้ว ซึ่งเป็นความรู้ที่ผู้อ่านได้เรียนรู้มาก่อน ดังนั้นความเข้าใจในเรื่องราวที่อ่านตามแนวทฤษฎีดังกล่าว จึงเป็นกระบวนการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้เดิมของผู้อ่านและ ข้อความที่อ่าน

นอกจากนั้น ทฤษฎีโครงสร้างความรู้ยังได้กล่าวถึงสิ่งต่อไปนี้ คือ

- 1) วิธีการจัดระเบียบความรู้ในสมองของเรา
- 2) วิธีการรับเอาความรู้ใหม่เข้าไปรวมกับความรู้เดิม
- 3) วิธีการดัดแปลงปรับปรุงแก้ไขความรู้เดิมให้เหมาะสม

สคีมา (Schema) หมายถึง การบรรยายเกี่ยวกับกลุ่มของความรู้ ซึ่งประกอบด้วยโครงสร้างความรู้ที่ผู้อ่านมีอยู่เดิมแล้วที่เรียงรายกันอยู่เป็นลำดับขั้น จัดเป็นกลุ่มตามคุณสมบัติที่คล้ายคลึงกันและมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน กลุ่มโครงสร้างความรู้มีหน้าที่เกี่ยวกับการอ่าน คือ เป็นสิ่งชี้นำเรื่องให้กับผู้อ่าน และ จัด โครงสร้างเรื่องไว้สำหรับเรื่องใหม่ ในขณะที่ผู้อ่านอ่านเรื่อง เรื่องเหล่านี้จะบรรจุในโครงสร้างความรู้เดิมที่จัดไว้ โดยที่โครงสร้างความรู้เดิม (Schemata) นี้สร้างขึ้นมาจากประสบการณ์เดิมของผู้อ่านและเป็นเครื่องช่วยชี้แนะผู้อ่านใน

ขณะที่ต้องการเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ทั้งยังช่วยผู้อ่านคาดการณ์ล่วงหน้าเกี่ยวกับเหตุการณ์ในเรื่องด้วย ผู้อ่านจะนำโครงสร้างความรู้เดิมนี้ไปใช้ประกอบการอ่าน ซึ่งมีความสำคัญต่อความเข้าใจในการอ่านมากกว่าโครงสร้างภาษาและกระบวนการทางภาษาที่ใช้ในข้อเขียน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าความเข้าใจในการอ่านตามทฤษฎีโครงสร้างความรู้ ต้องประกอบขึ้นด้วยความรู้ทางภาษา ความรู้ทั่ว ๆ ไป และปริมาณที่ความรู้เดิมนั้นได้รับการกระตุ้นให้ทำงานในขณะที่กระบวนการทางสมองกำลังดำเนินการอยู่

โครงสร้างความรู้เดิมนี้ อาจแบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ

1) โครงสร้างความรู้เดิมแบบรูปนัย (Formal Schemata) หมายถึง การที่ผู้อ่านมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะลีลาการเขียนและ โครงสร้างของเรื่องมาก่อน เช่น การเขียนเชิงบรรยาย นิทาน วิทยาศาสตร์ หนังสือพิมพ์ ถ้าผู้อ่านมีความรู้ลึกไวต่อลักษณะ โครงสร้าง การเขียน และ รู้จักใช้ความรู้เดิมนี้นี้ให้เป็นประโยชน์ในขณะที่อ่าน จะช่วยอย่างมากทางด้านความเข้าใจ และความจำ ลักษณะของการเขียนเรื่องราวต่าง ๆ จะแตกต่างกันไป และมักจะมีโครงสร้างการเขียนของแต่ละรูปแบบ เช่น นิทาน การบรรยาย การพรรณนา เป็นต้น และในบรรดาโครงสร้างการเขียนทั้งหมด โครงสร้างเกี่ยวกับการเขียนเชิงบรรยายค่อนข้างจะง่ายและเป็นที่ยอมรับกันมากจนอาจจะกล่าวได้ว่า เป็นโครงสร้างแบบสากล เพราะลักษณะการเขียนประเภทนี้มักจะไม่ค่อยมีวัฒนธรรมของแต่ละชาติเข้าไปแทรกแซงได้มากเหมือนกับลักษณะการเขียนประเภทอื่น ๆ ผู้อ่านส่วนมากมักจะมี โครงสร้างความรู้เดิมเกี่ยวกับการเขียนบรรยาย (Narrative Schemata) มาก่อน การอ่านจึงไม่มีปัญหา

2) โครงสร้างความรู้เชิงเนื้อหา (Content Schemata) การที่ผู้อ่านมีความรู้เดิมเกี่ยวกับเนื้อหาของเรื่องในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งมาก่อน เช่น เศรษฐกิจการแพทย์ ธุรกิจ เป็นต้น จะช่วยทำให้เกิดความเข้าใจดีขึ้น ผู้อ่านที่มี โครงสร้างความคิดแขนงนี้จะรับเรื่อง ได้เร็วกว่าผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์หรือความรู้ทางเนื้อหานี้มาก่อน

ในระดับประถมศึกษาตอนปลาย นักเรียนควรมี โครงสร้างความรู้ทั้งสองประเภท เพราะการมีความรู้เชิงเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องใด ๆ มาก่อนจะช่วยเพิ่มความสามารถในการเดาเรื่อง ได้ดีขึ้น และถ้ามีความรู้เดิมเกี่ยวกับรูปลักษณะการเขียนดี จะ ได้เปรียบในการอ่าน ซึ่งสามารถเข้าใจเรื่องราวได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นผู้สอนควรจัดเสริมปัจจัยดังกล่าวให้กับผู้เรียนที่ยังขาด โครงสร้างความรู้ทั้งสองประเภทให้สมบูรณ์

รูปแบบการรับความรู้ใหม่เข้ากับโครงสร้างความรู้เดิม

1) รูปแบบการประมวลผลความจากฐานขึ้นไปยอด (Bottom-Up Model) การประมวลผลความในลักษณะนี้เรียกอีกชื่อหนึ่งว่ารูปแบบการขับเคลื่อนข้อมูล (Data-Driven Model) ผู้อ่านจะเข้าใจได้โดยการรับข้อมูลเข้ามา ข้อมูลเหล่านี้ต้องมีคุณสมบัติเหมาะสมกับโครงสร้างความรู้เดิมระดับพื้นฐาน โครงสร้างความรู้เดิมเหล่านี้ จะจัดเรียงเป็นขั้น ๆ ไป โครงสร้างความรู้เดิมจะกลายเป็นโครงสร้างความรู้ที่เฉพาะเจาะจง และยังถึค้ขึ้น ไป ความรู้เหล่านี้จะเปิดกว้างทั่วไป ยิ่งขึ้น

รูปแบบการอ่านลักษณะนี้ผู้อ่านต้องไวต่อข้อความใหม่หรือข้อความที่คิดแตกต่างจากเรื่องที่คาดคิดไว้ก่อน แต่อย่างไรก็ตามความล้มเหลวในการอ่านอาจเกิดขึ้นได้เนื่องจาก ผู้อ่านไม่สามารถใช้ความรู้เดิมที่เหมาะสมได้ จึงทำให้ไม่เข้าใจเรื่องอันมีเหตุมาจากการที่ผู้เขียนไม่ได้จัดให้มีเครื่องชี้แนะ (Cue) เพียงพอสำหรับผู้อ่านที่ใช้ในการประมวลผลความจากฐาน ไปยอด รวมทั้งผู้อ่านยังขาดความรู้เดิมที่เหมาะสมกับเรื่องราวที่ผู้แต่ง ได้สร้างขึ้นตามความนึกคิดของตน

การจัดระเบียบความหมายลักษณะนี้ ต้องมีความเชื่อว่า ความหมายซ่อนอยู่ในตัวอักษรซึ่งรวมกันขึ้นมามีเป็นข้อความหรือความหมาย ดังนั้นการสอนจึงต้องเน้นเกี่ยวกับส่วนประกอบของภาษา เช่น ศัพท์ที่มีอยู่ในเรื่องซึ่งจะเป็นเครื่องช่วยชี้นำเนื้อหาของเรื่องได้

2) รูปแบบการประมวลผลความจากยอดลงมาฐาน (Top-Down Model) หรือเรียกอีกอย่างว่า การผลักดันความคิด (Conceptually Driven) รูปแบบนี้จะเน้นการสร้างความหมายมากกว่าการถอดความหมายจากตัวเรื่อง ภายใต้รูปแบบนี้ การอ่านหมายถึง การโต้ตอบระหว่างผู้อ่านและเรื่องี่อ่านซึ่งเป็นจุดกลางของกระบวนการนี้ และผู้อ่านได้นำความรู้เดิมเกี่ยวกับเรื่องภาษา สิ่งเร้า ความสนใจและเจตคติที่มีต่อเรื่องี่อ่าน ไปพร้อมด้วย ในขณะที่อ่านการประมวลผลความตามรูปแบบนี้ ความหมายจะอยู่ในตัวผู้อ่าน ดังนั้นผู้อ่านต้องเป็นผู้กระทำคือ เป็นผู้สร้างความหมายใหม่ ส่วนประกอบที่สำคัญของการประมวลผลความรูปแบบนี้ ได้แก่ ความสนใจ สิ่งเร้า และความรู้เดิม

จากผลการวิจัยของ คาร์เรล (Carrell, 1982, อ้างถึงใน เดือนใจ คันงามตรง, 2529 : 101) ปรากฏว่า ผู้อ่านที่เรียนภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศมีแนวโน้มที่จะทำความเข้าใจกับเรื่องี่อ่าน โดยใช้รูปแบบการประมวลผลความจากฐานไปยอด เช่นความรู้เรื่องคำศัพท์ ความหมายของคำศัพท์ ประเภทของคำและโครงสร้างทางไวยากรณ์ที่ผู้อ่านเคยเรียนรู้มาก่อน ผู้อ่านยังไม่สามารถใช้ข้อความรอบ ๆ เคาความหมายได้ถูกต้อง นอกจากนั้นผู้อ่านยังไม่สามารถใช้สิ่ง

ชี้แนะทางเนื้อความหรือความรู้เดิมเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านมาช่วยในการสร้างความหมายของเรื่อง
ที่อ่านอีกด้วย

สิ่งที่สำคัญประการหนึ่งของรูปแบบประมวลความจากฐานไปยอคและรูปแบบการ
ประมวลความจากขอลงมาตรฐาน คือ การประมวลความทั้ง 2 รูปแบบ ควรจะเกิดขึ้นพร้อมกัน
ไปในทุก ๆ ระดับ ข้อมูลที่ได้รับเข้ามาใหม่จำเป็นต้องถูกต่อเติมให้สมบูรณ์โดยผ่านกระบวนการ
การของรูปแบบการประมวลความจากฐานขึ้นไปยอค และกระบวนการของรูปแบบการ
ประมวลความจากขอลงมาตรฐาน จะทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจสิ่งที่อ่านได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น
ถ้าเรื่องนั้นตรงกับการคาดการณ์ทางความคิด รูปแบบการประมวลความจากฐานขึ้นไปยอค จะ
ช่วยให้ผู้อ่านมีความว่องไวต่อความรู้ใหม่ที่แปลกหรือไม่ตรงกับข้อสมมุติฐานเกี่ยวกับเนื้อหา
โครงสร้างของเนื้อหาที่ผู้อ่านมีอยู่ ส่วนรูปแบบการประมวลความจากขอลงมาตรฐานจะช่วยให้
ผู้อ่านสามารถแก้ปัญหาในการตีความสิ่งที่กำกวมอยู่ หรือช่วยให้สามารถเลือกตีความข้อมูลที่
รับเข้ามาใหม่ตามทางเลือกที่เป็นไปได้อย่างถูกต้อง

3. การกำหนดพฤติกรรมการเรียนรู้ของบลูม (Bloom) ที่เป็นแนวคิดในการอ่าน

บลูม (Bloom, อ้างถึงใน ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน, 2525 : 21) ได้กำหนด
พฤติกรรมการเรียนรู้ที่สามารถนำมาใช้ในการอ่านได้เป็นอย่างดี ไว้ในรูปของ Taxonomy
แยกเป็น 3 Domains ดังนี้

1) Cognitive Domains เป็นพฤติกรรมในกิจกรรมของสมอง จำแนกได้เป็น
ส่วนย่อย 6 ระดับ คือ

1.1) ความรู้ คือ รู้ในข้อเท็จจริงต่าง ๆ รู้สิ่งที่เฉพาะแนวทาง เจื่อนใจ
แนวโน้มน โครงสร้างหลักการ และกระบวนการ

1.2) ความเข้าใจ มีความสามารถในการแปลความ ตีความ โขงความสัมพันธ์
อธิบาย แนะนำ บอกแนวโน้มนได้

1.3) การประยุกต์ เป็นความสามารถที่สามารถนำหลักการต่าง ๆ มาใช้ได้
อย่างถูกต้อง แก้ปัญหาได้ สรุปความคิดรวบยอดได้

1.4) วิเคราะห์ สามารถจำแนกส่วนรวมออกมาเป็นส่วนย่อยได้ พิจารณา
เหตุผล หาความสัมพันธ์ของส่วนย่อยต่าง ๆ นั้นได้ และมองเห็น โครงสร้างของส่วนต่าง ๆ ที่
ประกอบกันเป็นส่วนใหญ่

1.5) สังเคราะห์ ความสามารถในการรวบรวมประเด็นย่อยต่าง ๆ ส่วนย่อยออกมาจากแหล่งต่าง ๆ กัน เมื่อสังเคราะห์แล้วจะเป็นรูปแบบหรือโครงสร้างใหม่ การสังเคราะห์เป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับความคิดริเริ่ม แต่อาจจะไม่เป็นความคิดริเริ่มที่เสรีทั้งหมด เพราะมีขอบเขตจำกัดของปัญหา หรือขอบข่ายงาน (Frame Work) และ Materials ที่กำหนดไว้

1.6) การประเมิน เป็นความสามารถในการตัดสินคุณค่า เกณฑ์การตัดสินอาจขึ้นอยู่กับเงื่อนไขภายใน หรือภายนอกของตัวบุคคล แล้วแต่จุดหมายปลายทางที่ต้องการ

2) Affective Domains เป็นพฤติกรรมในด้านความรู้สึก อารมณ์ ทศนคติ ที่อาจเป็นผลจากการเรียนรู้ แยกเป็นส่วนย่อย ๆ ได้ดังนี้

2.1) การยอมรับ เป็นความรู้สึกที่มีต่อสิ่งเร้า เช่น ความพอใจ การยอมรับ การรับฟัง หรือความตั้งใจ

2.2) การตอบสนอง คือ การมีปฏิกิริยาต่อสิ่งเร้า เช่น พยายามในสิ่งที่จะเรียน ความเต็มใจในการที่จะร่วมในกิจกรรม

2.3) คุณค่า มีความรู้สึกชื่นชม มีความเชื่อและเห็นคุณค่า

2.4) การรวบรวม จากการที่พอใจหรือยอมรับ หรือมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียน จะเกิดความคิดรวบยอดเฉพาะตน สามารถจะรวบรวม จัดระบบ ซึ่งตรงกับอุดมคติหรือความต้องการของตน

2.5) คุณลักษณะเฉพาะตัว เมื่อเกิดความพอใจในการเรียน จะยอมรับเอามาเป็นความคิดความเชื่อ ซึ่งเป็นคุณลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล

3) Psychomotor Domains เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกที่เห็นได้จากการกระทำ เช่น การรับรู้ การเขียนแบบ และสามารถริเริ่มกระทำด้วยตนเองหรือเกิดแนวคิดใหม่ ปฏิบัติพลิกแพลงไปจากหลักการเดิม

เมื่อได้ทราบถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ในการเรียนรู้ ดังนั้น ในการอ่านหรือการแนะนำงานจึงต้องมีวัตถุประสงค์ไว้ในรูปที่สามารถสังเกตและจัดพฤติกรรมได้ จึงเรียกว่า วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral or Performance Objectives) เพราะเป็นวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและรัดกุม สามารถวัดสิ่งที่ต้องการจะประเมินผลการกระทำของผู้เรียนได้ ตัวอย่างต้องการให้ผู้อ่านทำขนมเค้กเป็น และเมื่อผู้อ่านอ่านหนังสือวิธีทำขนมต่าง ๆ และหลังจากอ่านแล้วผู้อ่านสามารถทำขนมเค้กได้ นั่นก็หมายความว่า บรรลุถึงวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมแล้ว

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางการอ่านขั้นความเข้าใจ

1. ความหมายของความเข้าใจ

เดอนใจ เกตุษา และคณะ (2522 : 117) กล่าวว่า ความสามารถนี้เป็นความสามารถที่ผู้เรียนจะสื่อความหมายและสามารถใช้ความคิดของคนในการสื่อความหมายได้โดยไม่ต้องสัมพันธ์เนื้อหาตอนนี้กับคนอื่น ๆ หรือไม่จำเป็นต้องทราบความหมายอันสมบูรณ์ของเนื้อหา นั้น ความเข้าใจจึงเป็นความสามารถในการตัดแปลง แล้วแปลความหมายเอามาข่อยรวมกัน

ชวาล แพร์ตกุล (2520 : 134) กล่าวว่า ความเข้าใจคือ ความสามารถในการผสม แล้วขยายความรู้ ความจำให้ไกลออกไปจากเดิมอย่างสมเหตุสมผล ความเข้าใจเป็นสมรรถภาพขั้นต้นชนิดแรกของตัวปัญญา เป็นความพยายามของสมองที่จะตัดแปลงปรับปรุง หรือเสริม แต่งความรู้เดิมให้มีรูปลักษณะใหม่เพื่อนำไปใช้กับสถานการณ์อื่นที่แปลกออกไป แต่ยังมีอะไร ๆ บางอย่างคล้ายคลึงกับของเดิมอยู่บ้าง

สุวิมล ว่องวานิช (2536 : 27) กล่าวว่า ความเข้าใจเป็นความสามารถของผู้เรียนที่จะสื่อสารความคิดที่เกิดการพัฒนาจากความรู้ที่เรียนไปและจดจำไว้ จนเกิดเป็นความเข้าใจที่สามารถอธิบายถึงความสัมพันธ์ของมโนทัศน์ต่าง ๆ ที่เรียนไป

ธีรพงศ์ แก่นอินทร์ (2537 : 68) กล่าวว่า ความเข้าใจเป็นความสามารถที่จะรู้ว่า กำลังสื่อความหมายเรื่องอะไร และสามารถใช้นี้อาหาหรือความคิดที่มีอยู่ในการสื่อความหมาย นั้นได้

ภัทรา นิคมานนท์ (2538 : 44) กล่าวว่า ความเข้าใจหมายถึง ความสามารถในการผสมผสานความรู้ ความจำ แล้วขยายความคิดออกไปอย่างสมเหตุสมผล

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ความเข้าใจ เป็นความสามารถในการผสมผสานความรู้ ความจำ แล้วสามารถขยายความคิดออกไปอย่างสมเหตุสมผล และใช้ในการสื่อความหมายได้

2. ลักษณะของความเข้าใจ

บลูม และคณะ (Bloom and others, 1956, อ้างถึงใน ธีรพงศ์ แก่นอินทร์, 2537, : 57 - 59) กล่าวถึง พฤติกรรมความเข้าใจไว้ว่า ความเข้าใจแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) การแปล (Translation)

โดยทั่วไปความสามารถในการแปลขึ้นอยู่กับความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง นั้น ๆ ที่บุคคลมีอยู่ และบุคคลไม่สามารถจะคิดหรือทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับประเด็นที่

สื่อความหมาย หากเขาไม่รู้ความหมายของแต่ละส่วนของการสื่อความหมาย เช่น หากไม่เข้าใจในทุกส่วนของปัญหาที่ไม่สามารถจะคิดแก้ปัญหาได้โดยมีประสิทธิภาพ การแปลโดยปกติจะมีสามลักษณะคือ การแปลสิ่งที่เป็นนามธรรมจากระดับหนึ่ง ไปสู่อีกระดับหนึ่ง การแปลจากสัญลักษณ์ไปเป็นลักษณะอย่างอื่น เช่น เป็นคำพูด และการแปลจากถ้อยคำลักษณะหนึ่งเป็นอีกลักษณะหนึ่ง

ตัวอย่างวัตถุประสงค์ที่เป็นความเข้าใจประเภทการแปล

1.1) การแปลสิ่งที่เป็นนามธรรมจากระดับหนึ่ง ไปสู่อีกระดับหนึ่ง

- ความสามารถในการแปลปัญหาที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมหรือให้เป็นนามธรรมน้อยลง
- ความสามารถในการแปล ข้อความที่ยาวให้เป็นข้อความสั้น ๆ
- ความสามารถในการแปลสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น หลักการทั่วไป โดยการยกตัวอย่าง

2.2) การแปลจากสัญลักษณ์ไปเป็นลักษณะอย่างอื่น หรือแปลจากลักษณะอย่างอื่นเป็นสัญลักษณ์

- ความสามารถในการแปลมโนทัศน์ทางเรขาคณิตให้เป็นรูปภาพ
- ความสามารถในการอ่านแบบแปลนทางสถาปัตยกรรม
- ความสามารถในการเขียนกราฟแสดงข้อมูลที่ได้จากการสังเกตหรือบันทึกไว้

3.3) การแปลจากถ้อยคำลักษณะหนึ่งเป็นอีกลักษณะหนึ่ง

- ความสามารถในการแปลคำอุปมาอุปไมยเป็นภาษาธรรมดา
- ความสามารถที่จะเข้าใจคำพิเศษทางคำในบทร้อยกรอง โดยอาศัยบริบทจากบทร้อยกรองนั้น
- ความสามารถในการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

2) การตีความ (Interpretation)

ในการตีความการสื่อความหมายนั้นผู้อ่านจะต้องสามารถแปลส่วนสำคัญ ๆ ของการสื่อความหมายให้ได้ก่อน เช่น แปลคำ วลี และสัญลักษณ์ต่าง ๆ จากนั้นจะต้องทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ เพื่อให้เห็นภาพรวมของการสื่อความหมาย และเชื่อมโยงภาพรวมของการสื่อความหมายนั้นเข้ากับประสบการณ์เดิมและความคิดของผู้อ่าน

ตัวอย่างวัตถุประสงค์ที่เน้นความเข้าใจประเภทการตีความ

- มีความสามารถที่จะจับความคิดในภาพรวมที่อยู่ในผลงาน (ผลงานหมายถึง ข้อเขียน บทความ คำประพันธ์ ฯลฯ) ได้ในระดับที่พึงประสงค์
- มีความสามารถในการจำแนกข้อสรุปที่มีความขัดแย้งกันที่มาจากข้อมูลชุดเดียวกัน
- มีความสามารถในการตีความข้อมูลทางสังคมประเภทต่าง ๆ

3) การพยากรณ์ (Extrapolation)

ในการพยากรณ์ ผู้อ่านจะต้องมีความสามารถในการแปลและตีความเอกสาร นอกจากนี้เขาจะต้องเสนอแนวโน้มที่เป็นไปได้ นอกเหนือไปจากข้อมูลและข้อค้นพบที่ปรากฏอยู่ในเอกสาร เพื่อที่จะกำหนดคณัย ผลที่จะตามมา และอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับเงื่อนไขที่บรรยายในการสื่อความหมาย

ตัวอย่างวัตถุประสงค์ที่เน้นความเข้าใจประเภทการพยากรณ์

- มีความสามารถที่จะสร้างข้อสรุปอย่างมีประสิทธิภาพ แม้ว่าจะมีข้อมูลไม่สมบูรณ์
- มีทักษะในการทำนายแนวโน้ม
- มีความสามารถในการทำนายผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำตามที่บรรยายไว้ใน การสื่อความหมาย
- มีความสามารถในการจำแนกการตัดสินใจคุณค่าจากการทำนายผลที่จะเกิดตามมา

เดือนใจ เกตุษา (2532 : 117 - 119) กล่าวถึงความเข้าใจว่าแบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1) การแปลความ (Translation) หมายถึงความสามารถในการเข้าใจ ความหมายของคำ เรื่องราว สัญลักษณ์ ข้อความนั้นว่าหมายถึงอะไร เด็กจะต้องแสดงความเข้าใจออกมาในภาษาใหม่ให้ถูกต้อง และยังคงรักษาความจริง ความถูกต้อง ความสำคัญของเรื่องเดิมไว้ครบครัน การแปลความนี้แบ่งออกเป็น 3 อย่าง คือ

1.1) การแปลความหมายต่างระดับ หมายถึงความสามารถที่จะแปลความหมายจากระดับหนึ่งไปสู่ระดับหนึ่งที่สูงขึ้น หรือต่ำลง เช่น แปลข้อความยาก ๆ เป็นภาษาสามัญที่คนทั่วไปเข้าใจ คือแปลให้เป็นนามธรรมลดน้อยลงนั่นเอง หรืออาจสรุปข้อความธรรมดาให้เป็นภาษาที่เป็นนามธรรมยิ่งขึ้น และยังรวมถึง

- ย่อข้อความยาว ๆ ให้เหลือสั้น ๆ แต่รักษาความเดิมไว้

- ให้ตัวอย่างสนับสนุนประกอบคำอธิบายกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ได้
- ให้พูดข้อความเสียใหม่ให้เป็นภาษาตนเอง
- แปลงภาษาธรรมดาเป็นภาษาศัพท์เทคนิค หรือศัพท์เทคนิคให้เป็น

ภาษาธรรมดา

1.2) การแปลสัญลักษณ์เป็นรูปอื่นหรือกลับกัน ได้แก่ความสามารถในการแปลความหมายสัญลักษณ์เป็นภาษาสามัญ และแปลจากภาษาสามัญเป็นสัญลักษณ์ซึ่งรวมทั้งการแปลความหมายจากแผนที่ ตารางภาพ แผนภูมิ กราฟ สูตร ผัง แปลนบ้าน ภาษาใบ้ การรูด การวัดในระดับนี้เป็นการถามความหมายของสิ่งที่จะวัด ไม่ใช่ถามว่า เรียกว่าอะไร แต่ถามว่า หมายถึงอะไร เช่น

- ภาพนี้บรรยายความหมายว่าอย่างไร
- ภาพนี้มีใจความว่าอย่างไร
- กราฟเส้นใดแสดงอัตราเร็วในการวิ่งของคนต่อเวลา

1.3) การแปลถอดความ เป็นการแสดงออกของความเข้าใจความหมายของข้อความ ภาษา กติพจน์ คำพังเพย สุภาษิต และความหมายในโคลงกลอน ตลอดจนการแปลภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่ง เช่น

- ถามความหมายของคำวลีในข้อความใดข้อความหนึ่ง
- ให้ออกความหมายของข้อความ สำนวน สุภาษิต โคลง กลอน
- ให้แปลจากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่ง

2) การตีความ (Interpretation) ความเข้าใจระดับนี้เป็นความสามารถในการเข้าใจความหมายส่วนประกอบในข้อความนั้นแล้วนำมาจัดระเบียบใหม่ การตีความต่างจากการแปลความตรงที่ว่าจะต้องทำให้เป็นภาษาใหม่ของตนเอง ไม่ได้คงรูปภาพเดิมไว้เลย

การวัดความสามารถในการตีความจึงมุ่งวัดการแสดงออกในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- สามารถเข้าใจความหมายที่ซ่อนเร้นอยู่
- สามารถเข้าใจวัตถุประสงค์ของเรื่องราว
- สามารถจับความหมายสำคัญของท้องเรื่องได้

3) การขยายความ (Extrapolation) หมายถึงความสามารถในการขยายความของแนวโน้มนำให้กว้างไกลออกไปกว่าข้อมูลที่รับทราบ เพื่อพิจารณา ความหมาย ความสำคัญ ผลที่เกิดขึ้นตามมา ฯลฯ ของแนวโน้มนำนั้น ทั้งนี้ต้องอาศัยเงื่อนไขบางประการที่บ่งไว้ในการสื่อ

ความหมายอันเดิม การวัดความสามารถประเภทนี้จึงมุ่งให้ขยายความคิดออกไป จึงได้แก่การวัดในแง่

- มีแนวโน้มจะเป็นเช่นไรต่อไป
- เกิดสิ่งนั้นแล้วจะเกิดสิ่งใดตามมา

ชวาล แพร์คกุล (2520 : 133 - 210) กล่าวถึงความเข้าใจว่า เป็นการวัดความสามารถด้านปัญญา ซึ่งเป็นผลมาจากการนำเอาหน่วยความรู้และประสบการณ์ต่างๆ จากความรู้ความจำมาผสมผสานเข้าด้วยกันจนกลายเป็นสมรรถภาพสมองชนิดใหม่ ที่มีฤทธิ์สามารถแก้ปัญหาที่แปลกใหม่ แต่คล้ายกับที่เคยพบมาแล้ว ได้อย่างแยกคายและสมเหตุ สมผล ผู้ที่จะทำเช่นนี้ได้ต้องมีคุณสมบัติ 4 ประการนี้ก่อน คือ

- 1) รู้ความหมายและรายละเอียดย่อย ๆ ของเรื่องนั้น ๆ มาก่อน
- 2) รู้ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ ระหว่างชิ้นความรู้ย่อย ๆ เหล่านั้น
- 3) สามารถอธิบายสิ่งเหล่านั้นได้ด้วยภาษา ของตนเอง คือสามารถชี้แจงเรื่องนั้นให้ผู้อื่นรู้ตาม ด้วยสำนวนภาษาใหม่ของตนเองได้ ไม่ใช่พูดตามแบบตามอักขระในตำราที่เคยเรียนมาก่อนแล้ว
- 4) เมื่อพบสิ่งอื่นใดที่มีลักษณะทำนองคล้ายกันกับที่ได้เคยเรียนรู้มาแล้วสามารถตอบ และอธิบายได้

ผู้ที่มีความเข้าใจในเรื่องราวใดจะต้องสามารถแสดงอย่างใดอย่างหนึ่งใน 3 ประการนี้ออกมาได้ถูกต้อง

- 1) สามารถแปลความหมายของสิ่งต่าง ๆ ได้ เช่น แปลความหมายของข้อความหรือภาพใด ๆ ตามท้องเรื่องนั้นได้อย่างถูกต้อง ไม่ใช่แปลคำนั้นออกมาตรง ๆ อย่างที่แปลคำในพจนานุกรม แต่จะต้องแปลตามลักษณะและนัยของเรื่องราวานั้น ซึ่งเป็นความหมายที่ถูกต้องและใช้ได้สำหรับเรื่องราวนั้น ๆ โดยเฉพาะ
- 2) สามารถตีความหมายของเรื่องนั้นได้ คือจับความสัมพันธ์ระหว่างชิ้นส่วนย่อย ๆ ของเรื่องนั้น ๆ จนสามารถนำมากล่าวอีกแบบหนึ่งนัยหนึ่งได้
- 3) สามารถขยายความหมายและนัยของเรื่องนั้นให้กว้างไกลไปจากสภาพข้อเท็จจริงเดิมได้

ความสามารถทั้ง 3 ชนิดนี้อาจเปรียบเทียบให้เห็นง่าย ๆ ดังนี้ สมมติว่าเราไปเยี่ยมใครที่บ้านครั้งหนึ่ง ปรากฏว่าเจ้าของบ้านเขาทำหน้าบึ้ง เราก็แปลความหมายของหน้าบึ้งได้ทันทีว่า เขาไม่พอใจ ทั้ง ๆ ที่เขาไม่ได้พูดหรือบอกเช่นนั้นแก่เราเลยสักคำเดียว ครั้นเราเดิน

เข้าไปพบกับพี่ ๆ ของเขาที่ในครัว และกับน้อง ๆ ที่ระเบียง ก็ปรากฏว่าหลายคนไม่ค่อยยินดีต่อการมาของเรานัก เราก็ชักจะตีความหมาย โดยสรุปจากความสัมพันธ์ของทุก ๆ คนได้ว่าบ้านนี้ ไม่นิยมต้อนรับแขกเช่นเรานัก จึงลาทัพกลับ และขณะที่เรากลับบ้านก็อาจนึกขยายความ ให้ไกลออกไปได้อีกว่า ถ้าเราขึ้นไปเยี่ยมเขาอีกในวันหน้า ก็คงจะเจอแต่หน้าบูด ๆ เช่นนั้นหรืออาจจะหนักยิ่งกว่านั้นอีกก็ได้ สิ่งที่เรานึกคิดเหล่านี้ ก็คือลักษณะของความเข้าใจทั้ง 3 ชนิด ที่สมองสั่งแดงฤทธิ์ออกมาให้ปรากฏนั่นเอง

3. ความหมายของความเข้าใจในการอ่าน

ความเข้าใจในการอ่านเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งของการอ่าน ทั้งนี้เพราะจุดประสงค์เบื้องต้นของการอ่านโดยทั่ว ๆ ไป ก็คือเพื่อความเข้าใจในการอ่าน อ่านแล้วเกิดความรู้ใหม่ ดังนั้นถ้าอ่านแล้วไม่เข้าใจ ไม่สามารถหาข้อมูลที่ต้องการได้ก็ย่อมจะทำให้ไม่บรรลุจุดประสงค์ของการอ่าน เกี่ยวกับเรื่องนี้ก็มีผู้เชี่ยวชาญทางการอ่านกล่าวถึงความเข้าใจในการอ่านไว้ดังนี้

ดิลเนอร์ และอลสัน (Dilner and Olson, อ้างถึงใน เขียมจิต บูรณ์โกศา, 2532 : 2) กล่าวว่าในการอ่านเพื่อความเข้าใจนั้น ผู้อ่านควรจะมีความสามารถในการแปลความ ตีความ ขยายความ จับใจความสำคัญและสรุปความ ได้ถูกต้อง

กนกรัตน์ ศรีวิจิตร (2531 : 41) กล่าวสรุปถึงความเข้าใจในการอ่านว่า คือการที่ผู้อ่านได้รับรู้ความหมายจากสิ่งที่ผู้เขียนสื่อความคิดออกมาเป็นตัวอักษร โดยที่ผู้อ่านจะต้องทำความเข้าใจในข้อความในระดับต่าง ๆ โดยเริ่มจากคำ วลี ประโยค อนุเจต และข้อความที่ต่อเนื่องกันเป็นเรื่องราวว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร นอกจากนั้นผู้อ่านยังต้องจับใจความสำคัญ และรายละเอียดของเรื่องได้ สามารถเรียงลำดับ บอกเหตุผล สรุปความ ตลอดจนจนบอกถึงอารมณ์และความรู้สึกของผู้เขียน ได้ถูกต้อง

กาญจนา วิชาปกรณ (2534 : 38) กล่าวว่า ความเข้าใจในการอ่าน หมายถึง เมื่ออ่านแล้วสามารถทราบเรื่องราวได้

เกรย์ (Gray, อ้างถึงใน จารุวรรณ เฉลิมฉัตร, 2524 : 11-12) กล่าวว่า ความเข้าใจในการอ่าน หมายถึง การที่ผู้อ่านสามารถอ่านตัวอักษรและเข้าใจความหมายตรงกับผู้เขียน เข้าใจความคิดของผู้เขียน การมีปฏิกริยาตอบโต้ความคิดของผู้เขียน ซึ่งอาจเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยก็ได้ และยังหมายรวมถึงการผสมผสานความคิดใหม่กับความคิดเก่าจากเรื่องที่อ่าน ซึ่งหมายถึงการรวบรวมความคิดที่ได้รับจากเรื่องที่อ่านเข้ากับประสบการณ์เดิมของผู้อ่านนั่นเอง

สายสุนีย์ เคิมสินสุข (2535 : 18) กล่าวว่า ความเข้าใจในการอ่าน คือ ความเข้าใจในรูปแบบของการเรียบเรียงเรื่องจากโครงสร้างข้อเขียน หมายความว่าผู้เขียนมีความหมายของคำศัพท์และประโยค โดยนำมารวบรวมเข้าด้วยกันเป็นความคิดแล้วเชื่อมโยงความคิดของผู้เขียนเข้ากับความรู้เดิมของผู้อ่าน เพื่อตีสรุปความหมายเกิดเป็นความเข้าใจในเนื้อหาที่อ่าน

สรุปว่าความเข้าใจในการอ่านหมายถึง ความสามารถในการเข้าใจในข้อความที่อ่านได้ตรงกับความต้องการของผู้เขียน สามารถแปลความ ตีความ ขยายความในเรื่องที่อ่านได้อย่างถูกต้องความเข้าใจในการอ่านจัดได้ว่า เป็นหัวใจที่สำคัญที่สุดในการอ่าน การอ่านสิ่งใดก็ตาม ถ้าอ่านไม่เข้าใจถือได้ว่าเป็นการอ่านที่ไม่สมบูรณ์

5. ระดับความเข้าใจในการอ่าน

ระดับความเข้าใจในการอ่านเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงในการอ่าน ซึ่งนักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญในการอ่านได้ให้ทัศนะไว้ดังนี้

บันลือ พฤษะวัน (2532 : 3-4) กล่าวถึงระดับความเข้าใจในการอ่านไว้ 3 ระดับ ดังนี้

1) ความเข้าใจในข้อเท็จจริงจากเรื่องราวที่อ่าน เป็นความเข้าใจในท้องเรื่อง (Factual Level) โดยให้ผู้อ่านสามารถตอบคำถาม ใคร หรือกับใคร ทำอะไรกับใคร ที่ไหน เมื่อไร ผู้อ่านก็ตรวจสอบข้อความ ถ้อยคำจากประโยคนั้นโดยตรง เพราะในเรื่องจะกล่าวถึงและสามารถตรวจสอบคำตอบด้วยการอ่านออกเสียงได้โดยตรง ถือเป็นความเข้าใจระดับต่ำสุด การตรวจสอบคำตอบโดยวิธีการอ่านออกเสียง ย่อมช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงวิธีการจะพบแหล่งการหาคำตอบได้เองเป็นอย่างดี

2) ความเข้าใจในเหตุผลของเรื่องที่อ่าน (Interpretive or Inferent Level) โดยผู้อ่านจะต้องใช้การตีความ แปลความจากเหตุผลของท้องเรื่อง เช่น แม่พาลูก ๆ นั่งเรือไปหาชายที่บ้านชายมีต้นไม้หลายชนิด... จะต้องเข้าใจได้ว่า บ้านชายจะต้องอยู่ใกล้แม่น้ำ หรือลำคลอง บ้านชายจะต้องเป็นบ้านสวน ชายคงเป็นชาวสวน เป็นต้น การสอนอ่านลักษณะนี้ เราอาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า Reading Between the Lines ที่ไม่สามารถจะหาคำตอบจากเนื้อเรื่องโดยตรง ต้องคิดหาเหตุผล ตีความ แปลความ จากเนื้อเรื่อง จึงจะได้คำตอบที่มีเหตุผลเป็นเครื่องบ่งชี้ และถือได้ว่าเป็นความเข้าใจในการอ่านที่สูงขึ้นหรือระดับปานกลาง

3) ความเข้าใจเรื่องที่จะวิเคราะห์วิจารณ์ และประเมินเรื่องราวที่อ่าน (Critical or Evaluative Level) โดยผู้อ่านจะต้องใช้ความเป็นเหตุสุดในการตรวจสอบ ประเมิน เช่น ต้นไม้ของ

ขยายตามข้อ 2 มีลำดับสูง มีกิ่งก้านสาขา มีกิ่งแห้ง...ย่อมประเมินได้ว่า เป็นต้นไม้ที่ปลูกนานแล้ว ได้รับการเอาใจใส่ดูแลน้อย ย่อมส่งผลผลิตได้น้อย ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับสาเหตุที่อายุสูงอายุอยู่ด้วยส่วนหนึ่ง การสอนอ่านลักษณะนี้อาจเรียกว่า Reading Beyond the Lines

ความเข้าใจในการอ่านแบบประเมินหรือวิจารณ์นี้ จะต้องใช้การศึกษาเหตุผลก่อนข้างลึกซึ่งกว่าข้อ 2 โดยจะต้องวิเคราะห์ปัญหา ให้ความคิดเห็นในแง่วิจารณ์ คือ พิจารณาหาส่วนดี ซึ่งให้เห็นส่วนบกพร่องพร้อมทั้งแนะนำการแก้ไขปรับปรุงหรือหาวิธีป้องกันไม่ให้ผลเสียเกิดขึ้นได้ การสอนอ่านแบบนี้ถือได้ว่า เป็นความเข้าใจในการอ่านระดับสูง และสูงมาก

ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน (2525 : 75) ได้จัดระดับความเข้าใจในการอ่านซึ่งแตกต่างกันตามจุดประสงค์และความสามารถของผู้อ่านไว้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

1) การอ่านเอาเรื่อง (Literal Reading) การอ่านระดับนี้ผู้อ่านสามารถอ่านหนังสือออก อ่านได้ อ่านแล้วรู้เรื่องราวเรื่องอะไรเป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับใคร ผู้อ่านจะใช้เวลาสามารถด้านความจำเป็นส่วนใหญ่

2) การอ่านขั้นแปลความ ตีความ ขยายความ (Interpretative Reading) การอ่านระดับนี้ผู้อ่านต้องใช้ความสามารถนอกเหนือไปจากการอ่านเอาเรื่อง คือต้องจำเรื่อง ต้องแปลความ ขยายความ เป็นระดับความเข้าใจที่สูงไปกว่าระดับการอ่านเอาเรื่อง

3) การอ่านขั้นวิจารณ์ (Critical Reading) การอ่านระดับนี้ต้องใช้ความสามารถของสติปัญญาขั้นสูงสุด โดยอาศัยการอ่านระดับอ่านเอาเรื่อง และการแปลความ

ดัลแมน (Dallman, 1974) แบ่งระดับความเข้าใจในการอ่านเป็น 3 ระดับ คือ

1) ระดับความเข้าใจข้อเท็จจริง (Factual Level) หมายถึง ความเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านตามตัวหนังสือที่เขียนไว้

2) ระดับความเข้าใจการตีความ (Interpretation Level) คือ ความเข้าใจโดยอาศัยการสรุปความ ตีความ และแปลความหมายจากเรื่องที่อ่านได้

3) ระดับความเข้าใจขั้นประเมินค่า (Evaluation Level) คือความสามารถในการประเมินค่าสิ่งที่อ่านมา โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ของผู้อ่านพิจารณาตัดสิน

บาร์ทลด์ส์ (Bartlett, 1979, อ้างถึงใน เพ็ญศรี รุจาคม, 2539 : 13 - 14) ได้จัดลำดับขั้นการอ่านโดยอาศัยหลักการแบ่งประเภทวัตถุประสงค์ทางการศึกษา (Taxonomy of Education Objectives) ของบลูม (Bloom) ไว้ 5 ขั้น ดังนี้ คือ

1) ระดับการอ่านตามตัวอักษร (Literal Comprehension Level) คือความสามารถในการอ่านจับใจความรายละเอียดต่าง ๆ จับใจความสำคัญและลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ สามารถ

เปรียบเทียบเรื่องราวที่อ่านทั้งในแง่ของความแตกต่างและความเหมือน ทราบความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล ทราบถึงลักษณะเฉพาะของตัวละครในเรื่องที่อ่าน และสามารถจำและทบทวนเรื่องที่อ่านได้

2) ระดับการจัดระเบียบเรื่องใหม่ (Reorganization Level) คือความสามารถในการแยกประเภทของสิ่งต่าง ๆ ได้ สามารถย่อเรื่องที่อ่านทั้งหมดหรือข้อความบางตอนได้ สามารถสรุปและสังเคราะห์เรื่องที่อ่านได้

3) ระดับการให้ความคิดเห็น (Inferential Comprehension Level) ได้แก่ความสามารถในการนำความคิดเห็นและรายละเอียดที่ได้จากการอ่าน ความคิดเห็น และประสบการณ์ส่วนตัวมาใช้สรุป ให้หัวข้อวินิจฉัยในแง่สนับสนุนรายละเอียด สรุปใจความสำคัญ ลำดับของเหตุการณ์และการตีความของภาษา ซึ่งมีได้ปรากฏโดยตรงจากข้อความที่อ่าน

4) ระดับการประเมิน (Evaluation Level) เป็นความสามารถในการที่จะตัดสินและประเมินผลด้วยตนเองว่า เรื่องที่อ่านนั้นอะไรเป็นข้อเท็จจริง (Facts) อะไรเป็นจินตนาการ (Fantasy) อะไรเป็นความคิดเห็น (Opinions) ตลอดจนสามารถประเมินผลความเชื่อถือได้ของเรื่องที่อ่าน และประเมินผลในแง่ของความคิดเห็นส่วนตัวว่ามีคุณค่าเหมาะสมที่จะยอมรับหรือไม่

5) ระดับความซาบซึ้ง (Appreciation Level) ความสามารถในระดับนี้ เป็นการอ่านในระดับสูงสุด คือ มีอารมณ์ตอบสนองตามเนื้อเรื่องตามภาษาของผู้เขียนตลอดจนการสร้างภาพพจน์และการแสดงออกทางอารมณ์จากการที่ได้อ่านเรื่องราว

สมิธ (Smith, 1963, อ้างถึงใน เพ็ญศรี รุจาคม, 2539 : 14) ได้แบ่งการอ่านเพื่อความเข้าใจไว้ 3 ระดับ คือ

1) การอ่านเข้าใจความหมายตามตัวอักษร (Literal Comprehension) คือ การอ่านในระดับที่ผู้อ่านเข้าใจความหมายขั้นต้นของคำ ความคิด หรือเนื้อความที่อ่านตามตัวอักษร

2) การอ่านขั้นตีความ (Interpretation) คือ การที่ผู้อ่านเข้าใจความหมายลึกซึ้งกว่าการอ่านในระดับที่เข้าใจความหมายตามตัวอักษร ในการอ่านขั้นตีความนั้น ผู้อ่านจะต้องคาดคะเนความหมายที่มีได้กล่าวไว้โดยตรงในเนื้อความนั้น ๆ จะต้องรู้จักสรุปโดยอิงความในเรื่องที่อ่าน ในขั้นนี้ยังไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์แต่ประการใด

3) การอ่านโดยใช้วิจารณญาณ (Critical Reading) คือ การอ่านที่รวมทักษะทั้งปวงในระดับการตีความและการประเมินเข้าใจ ซึ่งการประเมินก็คือ การใช้ทักษะในการเข้าใจความหมายตามตัวอักษร ตีความตามที่ผู้เขียนตั้งใจจะสื่อสารกับผู้อ่าน จะใช้วิจารณญาณ

ใคร่ครองประเมินคุณค่าคำพูดของผู้เขียน ซึ่งก็คือ การอ่านแล้วคิดเพื่อให้เกิดความเข้าใจเรื่องราวที่ถูกต้อนั่นเอง

จากทัศนะดังกล่าวสรุปได้ว่า ระดับความเข้าใจในการอ่านแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับต้น คือ ความเข้าใจในสิ่งที่อ่านตามข้อเท็จจริงจากเรื่อง ระดับปานกลาง คือ สามารถคิดหาเหตุผล ตีความ แปลความ จากเรื่องที่อ่านได้ และระดับสูง คือ สามารถประเมินเรื่องที่อ่านนั้นได้ ดังนั้นในการอ่านจึงควรพัฒนาความสามารถทางการอ่านในแต่ละระดับให้เหมาะสมดังที่ สุกัญญา เศรษฐรังสรรค์ (2533 : 19) ได้กล่าวว่า ระดับความเข้าใจในการอ่านเป็นส่วนสำคัญที่จะกำหนดขอบข่าย วัตถุประสงค์ และพฤติกรรมที่ผู้สอนควรจะใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนกล่าวคือ การสอนให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในระดับไหนนั้น ต้องดูความพร้อมของผู้เรียน และความพร้อมด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย

5. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการสอนความเข้าใจในการอ่าน

นักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการสอนความเข้าใจในการอ่าน ซึ่งได้แก่ ทฤษฎีการจัดลำดับข้อความและวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อความอันเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในการอ่าน ซึ่งแลปป์ และ ฟลัด (Lapp and Flood, 1985 อ้างถึงใน พรทิพย์ สุทธิพันธ์, 2529 : 52) ได้รวบรวมไว้ดังนี้

1) ทฤษฎีเน้นการจัดลำดับข้อความ ทฤษฎีนี้เน้นว่า การอ่านเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับหลักจิตวิทยา 2 ประการ คือ การรับรู้ข่าวสาร เมื่อรับรู้ข่าวสารและนำไปเปรียบเทียบกับประสบการณ์เดิมแล้ว จะเกิดความรู้ใหม่ โดยที่ผู้อ่านรับรู้ข่าวสารแล้วจะนำไปเปรียบเทียบกับประสบการณ์เดิม ของจริง หรือภาพ ถ้าไม่ตรงกับข้อมูลดังกล่าวก็จะอ่านข้อความซ้ำ ถ้าข่าวสารที่อ่านให้ความรู้สึกในทางลบก็จะต้องใช้เวลาในการรับรู้มากกว่าข่าวสารที่ให้ความรู้สึกในทางบวก จากนั้นสมองก็จะบันทึกความเข้าใจเกี่ยวกับรูปคำและความหมายของประโยคไว้

2) ทฤษฎีการวิเคราะห์การเชื่อมโยงข้อความ ทฤษฎีนี้เน้นว่า การอ่านมีวิธีการที่จะดึงข้อความที่มีความหมายคล้ายกันมาเกี่ยวข้องกัน หรือจัดข้อความที่ไม่ต้องการออก ข้อความที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วจะมีความสัมพันธ์เป็นบวก (ความสัมพันธ์ที่ดีคือ ความเกี่ยวข้องของความหมายในแต่ละประโยค)

สรุปว่าในเรื่องของความเข้าใจในการอ่านนั้น จำเป็นสำหรับการสอนในทุกวิชา และการสอนอ่านที่ให้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ที่แท้จริง ต้องให้นักเรียนอ่านแล้วเกิดความ

เข้าใจในสิ่งที่อ่าน ครูที่สอนการอ่านโดยปราศจากการเน้นความเข้าใจในการอ่านย่อมกล่าวได้ว่า เป็นการสอนที่ผิดเป้าหมายโดยสิ้นเชิง

ในปัจจุบันครूमักสอนอ่าน โดยเน้นความจำในเรื่องราว หรือในการทดสอบก็ทดสอบความจำเป็นส่วนใหญ่ นักเรียนมักไม่ค่อยได้ใช้ความคิดเท่าใดนัก แต่ในวิชาคณิตศาสตร์นั้น แม้ว่าการจำในกฎเกณฑ์จะมีความสำคัญ แต่เรื่องของโจทย์ปัญหานั้น การจำอย่างเดียวคงไม่เพียงพอ เพราะโจทย์ปัญหาที่มีการพลิกแพลงคำถามได้หลายแง่มุม สิ่งที่จะทำให้นักเรียนสับสนคือข้อความที่ประกอบกันเป็นโจทย์ หากนักเรียนไม่เข้าใจก็ไม่สามารถแก้โจทย์หาโจทย์ได้

ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจตัวแปรเรื่องของการเข้าใจในการอ่าน โดยเฉพาะการแปลความ คือความ และขยายความ จากสิ่งที่อ่านในวิชาภาษาไทยว่ามีความสัมพันธ์กับความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาหรือไม่เพียงใด เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการสอนอ่านของครูภาษาไทยต่อไป

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางการอ่านขั้นการวิเคราะห์

1. ความหมายของการวิเคราะห์

มีผู้ให้ความหมายของการวิเคราะห์ไว้หลายท่านดังนี้

สมบุญ ภู่นวล (2525 : 201) ให้ความหมายว่า หมายถึง “การแยก” เป็นการถามให้นักเรียนคิดค้นหาความจริงต่าง ๆ ที่ประกอบขึ้นมาเป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้น ๆ หรือแยกแยะเรื่องราวออกเป็นส่วนย่อย ๆ แต่ทั้งนี้ต้องเป็นการถามที่แปลกไปจากที่คำเราได้บอกไว้ตรง ๆ

อนันต์ ศรีโสภณ (2524 : 109) ให้ความหมายไว้ว่า คือการแยกเรื่องราวออกเป็น ส่วนย่อย ๆ

ภัทธา นิคมานนท์ (2538 : 46) ให้ความหมายว่า เป็นความสามารถแยกแยะเรื่องราวสิ่งต่าง ๆ ออกเป็นส่วนย่อย ๆ ได้ ทำให้สามารถมองเห็นความสัมพันธ์กันได้อย่างชัดเจน สามารถค้นหาความจริงต่าง ๆ ที่ซ่อนแฝงอยู่ในเนื้อเรื่องนั้น ๆ ได้

ชวาล แพร์ตกุล (2520 : 257) กล่าวว่า การวิเคราะห์ คือ ความสามารถในการแยกสิ่งสำเร็จรูปออกเป็นส่วนย่อย ๆ ตามหลักการและกฎเกณฑ์ที่กำหนดให้เพื่อค้นหาความจริงต่าง ๆ ที่ซ่อนแฝงอยู่ภายในเรื่องราวนั้น

บลูมและคณะ (Bloom and others, 1956, อ้างถึงใน ชีรพงศ์ แก่นอินทร์, 2537 : 61-63) กล่าวถึงความหมายของพฤติกรรมกรวิเคราะห์ว่า การวิเคราะห์เป็นการแยกสิ่งที่ถูกวิเคราะห์ออกเป็นส่วนย่อย ๆ และพิจารณาความสัมพันธ์ของส่วนย่อย ๆ นั้น รวมทั้งพิจารณาลักษณะการรวมเข้าด้วยกันของส่วนย่อย ๆ

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2530 : 11) ให้ความหมายว่า คือ ความสามารถในการแยกแยะเรื่องราว ข้อเท็จจริง หรือเหตุการณ์ใด ๆ ออกเป็นส่วนย่อย ๆ ได้

เอก พ. อนุกุลบุตร (มปป : 305) กล่าวว่า การวิเคราะห์เป็นความสามารถในการแยกแยะสิ่งสำเร็จรูปใด ๆ ออกมาเป็นส่วนย่อยเพื่อค้นหาความจริงที่แฝงเร้นอยู่ในสิ่งสำเร็จรูปนั้น โดยการแยกแยะนั้นต้องดำเนินไปตามหลักการหรือกฎเกณฑ์

เดือนใจ เกตุษา (2532 :120) กล่าวว่า การวิเคราะห์เป็นการแยกแยะเรื่องราวออกเป็นองค์ประกอบย่อย เพื่อให้มองเห็นลำดับขั้นที่สัมพันธ์กัน ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น หรือทำให้ความคิดหลาย ๆ ด้านมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่สามารถสังเกตได้ การวิเคราะห์เป็นการมุ่งที่จะทำให้เข้าใจเรื่องราวได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ได้รู้ว่าเรื่องราวนั้นรวมกันเป็นรูปร่างได้อย่างไร และทำให้ทราบถึงรากฐานเดิมของเรื่องราวนั้น

สรุปว่า การวิเคราะห์หมายถึง ความสามารถที่จะแยกแยะเรื่องราวต่าง ๆ ออกเป็นเนื้อความย่อยตามหลักการหรือกฎเกณฑ์ที่กำหนดให้ เพื่อค้นหาความจริงต่าง ๆ ที่ซ่อนแฝงอยู่ในเรื่องราวนั้นว่าประกอบด้วยอะไรบ้างที่มีความสำคัญ แต่ละส่วนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันหรือไม่อย่างไร อาศัยหลักการหรือกฎเกณฑ์ใดในการประกอบกันเป็นเรื่องราวนั้น

2. ลักษณะของการวิเคราะห์

ชวาล แพรัตกุล (2520 : 258) ได้จำแนกลักษณะของการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 3 ชนิด ด้วยกัน ได้แก่

1) การวิเคราะห์ความสำคัญ หมายถึง การแยกแยะเพื่อหาคุณลักษณะที่เด่นชัดของเรื่องราวในแง่มุมต่าง ๆ ตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดให้ เช่น ให้หาความเด่นชัดของข้อความหรือของแต่ละส่วน แต่ละตอนเป็นรายชิ้น ว่ามีความเด่นชัดในด้านใด หรือทำหน้าที่สำคัญอะไร ให้จำแนกชนิดประเภท และให้ค้นหาเลขท้ายของคำพูดและการกระทำต่าง ๆ เป็นต้น การวิเคราะห์ความสำคัญสามารถจำแนกได้ดังนี้

1.1) วิเคราะห์ชนิด เป็นความสามารถขั้นต้นของการวิเคราะห์ ให้จำแนกแจงบอกชนิด ลักษณะ ประเภทของบรรดาข้อความ เรื่องราว วัตถุประสงค์ของ เหตุการณ์และการ

กระทำต่าง ๆ ตามกฎเกณฑ์และหลักการใหม่ที่เรากำหนดให้

1.2) วิเคราะห์สิ่งสำคัญ เป็นการให้ค้นหาความหมายนัยสำคัญของเรื่องราวในแง่มุมต่าง ๆ เช่น ให้จับความสำคัญที่เป็นเนื้อหาสาระและแก่นสารของเรื่องราวให้วิเคราะห์หาผลลัพธ์ ผลสรุป ความเด่นที่มีคุณค่า และความค้อยที่ไร้สาระ หรือสิ่งที่มีอิทธิพลทั้งโดยตรงโดยอ้อมต่อเรื่องนั้นในทางใดทางหนึ่ง เป็นต้น การตีแผ่เรื่องราวที่สมบูรณ์ใด ๆ ให้กระจายออกเป็นส่วนย่อย ๆ เพื่อค้นหาความสำคัญเหล่านี้ เรียกว่าการวิเคราะห์สิ่งสำคัญของเรื่องราวนั้น ในวิชาคณิตศาสตร์ การวิเคราะห์สิ่งสำคัญ ควรถามความสำคัญในแง่ของวิธีคิด วิธีทดลอง วิธีปฏิบัติ และวิธีพิสูจน์ ว่ามีความสำคัญอยู่ที่ตรงไหน

1.3) วิเคราะห์เลขนัย เลขนัยก็คือสิ่งที่ปรากฏไว้ มิได้บอกหรือแสดงออกมาให้ทราบกันตรง ๆ อย่างแจ่มชัด แต่ก็ยังมีเค้าเงื่อน ที่ท่า หรือชั้นเชิง ที่ต่อให้เห็นความจริงของสิ่งนั้นอยู่ ความสามารถในการวิเคราะห์เลขนัยก็เสมือนที่เราจับได้ไหวทันผู้อื่น หรือรู้เล่ห์เหลี่ยมและชั้นเชิงมารยาทว่า การที่เขากล่าวพูด ทำเช่นนั้นก็ด้วยความมุ่งหมายและเจตนาใดอื่นอีกอย่างหนึ่งที่แฝงซ่อนเร้นอยู่ในใจ แต่เขาไม่บอกเราออกมาตรง ๆ ซึ่งจะด้วยมารยาทหรือจงใจให้เราหลงทางก็ตามที การถามให้วิเคราะห์เลขนัย มิได้ถามให้แปลความหมายของอะไรกันตรง ๆ เท่าที่ตาเห็นและหูได้ยิน แต่ต้องการให้ค้นลึกลงไปอีกชั้นหนึ่งว่า ที่พูด ทำ เช่นนั้น ก็เพราะมีความคิดเห็นและทัศนคติแฝงอยู่เบื้องได้ หรือมีความหมายพาดพิงถึงอีกอย่างหนึ่ง เป็นต้น

2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ หมายถึง การแยกแยะเพื่อค้นหาความเกี่ยวข้องระหว่างคุณลักษณะใด ๆ ของเรื่องราวและสิ่งต่าง ๆ การถามความสัมพันธ์จะต้องเกี่ยวข้องกับของสองสิ่ง หรือสองเรื่องใด ๆ เป็นอย่างน้อย โดยสิ่งเหล่านั้นอาจอยู่ในเรื่องเดียวกัน หรือมาจากหลายเรื่องก็ได้ สิ่งที่จะนำมาหาความสัมพันธ์ จะต้องเป็นสิ่งที่มีความหมายนัยสำคัญ หรือมีอิทธิพลเด่นชัดของเรื่องเหล่านั้นเสมอ สรุปว่า การหาความสัมพันธ์ จะต้องอาศัยความสามารถในการวิเคราะห์หาความสำคัญเสียก่อน ว่าแต่ละสิ่งนั้น ๆ มีจุดเด่นชัดอยู่ที่ตรงไหน แล้วจึงนำเอาสองจุดเด่นนั้นมาเทียบหาความเกี่ยวข้องกัน ชนิดของความสัมพันธ์มี 8 ลักษณะด้วยกัน คือ สัมพันธ์ตามกัน สัมพันธ์กลับกัน ไม่มีความสัมพันธ์กัน ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อยกับส่วนย่อย ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อยกับเรื่องทั้งหมด ความสัมพันธ์ระหว่างหลาย ๆ ส่วนย่อยกับเรื่องทั้งหมด ความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องกับเรื่อง ถามแบบกลับ ได้แก่ คำถามให้บอกตำแหน่งของความสัมพันธ์ทั้ง 7 ลักษณะข้างต้น ว่าอยู่ตรงส่วนไหนของเรื่องนั้น ๆ การถามความสัมพันธ์

2.1) ถามเกี่ยวกับขนาดของความสัมพันธ์

2.2) ตามเกี่ยวกับขั้นตอนของความสัมพันธ์

2.3) ตามเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และวิธีการ

2.4) ตามเกี่ยวกับสาเหตุและผลที่เกิดตามมา

3) การวิเคราะห์หาหลักการ หมายถึง การแยกเพื่อพิจารณาหากฎเกณฑ์ หรือหลักการ ว่า ทุก ๆ ชั้นเหล่านั้นสามารถรวมกันเป็นระบบอยู่ได้เพราะอะไร หรือทำงานร่วมกันได้เพราะอะไร หรือโดยยึดคติและหลักการใด คำตอบที่เราค้นได้นี้ ก็คือหลักการของเรื่องนั้น ๆ ฉะนั้น หลักการของเรื่องใด ก็คือความจริงแม่บทที่ครอบคลุมสูตร กฎ วิธีปฏิบัติ และความสัมพันธ์ของเรื่องราวนั้น รวมทั้งคติ และลัทธิที่เรื่องราวนั้น สำนักนั้นยึดถือเป็นแก่นสำคัญนั่นเอง

สิ่งสำเร็จรูปทุกชนิดที่ปรากฏไม่ว่าจะเป็น โคลงกลอนหนึ่งบทในวิชาภาษา หรือการทำเลข 1 ข้อในวิชาคณิต การทดลองใด ๆ ในวิชาวิทยาศาสตร์ และเหตุการณ์ในวิชาภูมิประวัติ ก็ดี เหล่านี้ต่างจะต้องมีหลักหรือระเบียบวิธี หรือรูปแบบโครงสร้างเฉพาะที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงและควบคุมให้ส่วนย่อย ๆ ของงานนั้น สิ่งนั้น รวมตัวกันจนสามารถทรงสภาพเป็นเช่นนั้นอยู่ได้ กลไกที่ทำหน้าที่ควบคุมหรือเชื่อมโยงนี้ เราเรียกว่าหลักการของเรื่องนั้น ฉะนั้นวิธีค้นหาหลักการของเรื่องราวและสิ่งสำเร็จรูปใด ๆ จะต้องเริ่มด้วยการแยกสิ่งสำเร็จรูปนั้นออกเป็นส่วนย่อย ๆ เสียก่อน เพื่อตรวจดูว่าแต่ละชิ้นส่วนเหล่านั้นทำหน้าที่และมีความสำคัญอะไรบ้าง จากนั้นก็พยายามค้นหาว่าแต่ละส่วนย่อย ๆ เหล่านี้ต่างเกี่ยวข้องกับพาดพิง สัมพันธ์กันอย่างไร เมื่อรู้ตลอดแล้วก็จะสามารถสรุปหัวใจของเรื่องนั้นได้ว่า การที่ทุกส่วนเหล่านั้นสามารถทำงานร่วมกัน หรือเกาะกลุ่มกันจนเป็นเรื่อง เป็นระบบอยู่ได้ ก็เพราะมีกฎเกณฑ์หรือหลักการใดเป็นตัวควบคุม การวิเคราะห์หลักการมี 2 ชนิด

3.1) วิเคราะห์โครงสร้าง การวิเคราะห์โครงสร้างนี้ ถ้าเป็นวัตถุประสงค์ของ ก็ได้แก่ การตามถึงลักษณะของวิธีรวมตัวของส่วนประกอบย่อย ๆ ที่เชื่อมโยงยึดเหนี่ยวเข้าเป็นเอกรูปเดียวกัน ถ้าเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมและเหตุการณ์ต่าง ๆ ก็ตามถึง โครงสร้างของการจัดระบบงาน การลำดับขั้นตอนก่อนหลัง รูปแบบและวิธีผสมผสานส่วนย่อย ๆ เข้าด้วยกัน การจัดระเบียบส่วนต่าง ๆ จนเรื่องนั้นสามารถทรงความเป็นเอกรูปอยู่ได้ และการตามถึงสัดส่วนความสำคัญขององค์ประกอบย่อย ๆ ของเรื่องเหล่านั้น เป็นต้น

3.2) วิเคราะห์หลักการ หลักการก็คือความจริงแม่บทที่บรรดาเรื่องราวและการกระทำต่าง ๆ ยึดถือเป็นพื้นฐานและเป็นแนวทางในการปฏิบัติ แง่มุมที่ควรตามเกี่ยวกับการ

วิเคราะห์หลักการ ก็ได้แก่การถามถึงหลักวิชา และเทคนิคที่ใช้กับเรื่องเหล่านั้น ถามถึงคติทัศนะ และลัทธิที่เรื่องนั้นยึดถือ วิธีและหลักการที่ใช้ในการดำเนินงาน ถามให้วิจารณ์ผลสรุปวัตถุประสงค์ เหตุผล และความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งเหล่านั้น เช่น ยกข้อความและการกระทำใด ๆ มาให้พิจารณาแล้วถามว่า ข้อความนั้นมีอะไรเป็นหลักการสำคัญ ยึดหลักหรือวิธีการแบบใดในการประพันธ์ ใช้กลวิธีลีลาในการปฏิบัติเช่นไร มีเจตนาและทัศนะต่อเรื่องนั้นอย่างไร มีความโน้มเอียง หรือเชื่อถือสนับสนุนในคติ ลัทธิใด ยึดเหตุผลหรือหลักการใดจึงได้ดำเนินการไปเช่นนั้น

บลูมและคณะ (Bloom and others, 1956, อ้างถึงใน ชีรพงศ์ แก่นอินทร์, 2537 : 61-63) ได้แบ่ง การวิเคราะห์ออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) การวิเคราะห์ส่วนประกอบ (Analysis of Elements)

การสื่อความหมายโดยบทความ คำรา ข่าวก ฯลฯ จะประกอบด้วยส่วนประกอบย่อย ๆ หลายส่วน ส่วนประกอบบางส่วนจะปรากฏอย่างชัดเจนและง่ายต่อการจัดจำแนก บางครั้งผู้อ่านสามารถจะรู้สมมุติฐานรวมทั้งข้อสรุปจากเรื่องที่ทำได้อ่านได้ไม่ยาก เพราะที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ค่อนข้างชัดเจน อย่างไรก็ตามยังมีส่วนประกอบย่อยอีกหลายส่วนของการสื่อความหมายที่ผู้เขียนไม่ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจน และเป็นไปได้ว่าส่วนประกอบย่อยเหล่านั้นเป็นส่วนสำคัญของการสื่อความหมาย หากผู้อ่านไม่สามารถจะค้นพบแล้ว เขาก็จะไม่เข้าใจหรือไม่สามารถจะประเมินการสื่อความหมายนั้นได้อย่างสมบูรณ์ ด้วยเหตุนี้จึงมีความเชื่อหรือสมมุติฐานของผู้เขียนที่ไม่ได้กล่าวไว้ ซึ่งจะรู้ได้ก็โดยวิธีการลงความเห็น (Infer) จากการวิเคราะห์ข้อความในเอกสารเหล่านั้น และหากผู้อ่านสามารถจะค้นพบธรรมชาติ และหน้าที่ของข้อความในการสื่อความหมายก็จะมีความหมายยิ่งขึ้น เพราะว่าข้อความบางข้อความเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง บางข้อความเกี่ยวกับคำนิยาม ส่วนอื่น ๆ อาจจะเกี่ยวกับความตั้งใจ และอาจจะมีการสื่อความประเภทอื่น ๆ ซึ่งผู้อ่านจะต้องทำความเข้าใจธรรมชาติของมันด้วยตนเอง

2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis of relationships)

นอกจากการระบุส่วนประกอบต่าง ๆ ที่มีอยู่ในการสื่อความหมายแล้ว ผู้อ่านยังจะต้องระบุความสัมพันธ์หลัก ๆ ของส่วนประกอบ และความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ (Parts) ของการสื่อความหมายด้วย ที่สำคัญคือ เขาควรจะระบุความสัมพันธ์ระหว่างสมมุติฐานกับหลักฐาน (evidence) ความสัมพันธ์ระหว่างข้อสรุปกับสมมุติฐานและหลักฐาน และอาจรวมถึงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักฐานประเภทต่าง ๆ ด้วย

ในระดับที่ยากขึ้นจะเป็นการวิเคราะห์การสื่อความหมายออกเป็นส่วน ๆ ซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนที่จำเป็นต่อการก่อให้เกิด (Form) ความคิดหลักของการสื่อความหมายขึ้นมา ซึ่งแตกต่างจากส่วนประกอบที่ช่วยขยาย พัฒนา หรือ สนับสนุนความคิดหลักดังกล่าว การวิเคราะห์ความสัมพันธ์จำนวนมากจะเป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับการคงเส้นคงวาของส่วนต่อส่วน หรือ ส่วนประกอบต่อส่วนประกอบ หรือความสอดคล้องของส่วนต่าง ๆ ต่อความคิดหลักของการสื่อความหมาย

3) การวิเคราะห์หลักการจัตระเบียบ (Analysis of Organizational Principles)

ในระดับที่ยากขึ้นมาอีก จะเป็นการวิเคราะห์โครงสร้างและการจัดระเบียบของการสื่อความหมาย ผู้สื่อความหมายมักจะไม่นับบอกหลักการจัตระเบียบที่ใช้ออกมาอย่างชัดเจน และมีบ่อยครั้งที่เขาไม่ได้ตระหนักว่าเขาใช้หลักการอะไร ดังนั้น จุดมุ่งหมาย ทักษะ เจตคติ หรือความคิดทั่ว ๆ ไปของเรื่องที่จะสื่อความหมายอาจจะพบได้จากงานเขียน และผู้อ่านอาจจะไม่สามารถเข้าใจหรือประเมินการสื่อความหมายได้จนกว่าเขาจะทราบสิ่งเหล่านั้น ในทำนองเดียวกัน ผู้สื่อความหมายจะเลือกฟอร์ม กระสวน หรือ โครงสร้างและจัดข้อได้แย้ง หลักฐานหรือ ส่วนประกอบอื่น ๆ ตามฟอร์ม กระสวนหรือ โครงสร้างที่ใช้ การวิเคราะห์คุณภาพของการจัดสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เข้าใจและประเมินการสื่อความหมายทั้งหมด

3. ความสามารถทางการอ่านในวิชาภาษาไทยขั้นการวิเคราะห์

การอ่านวิเคราะห์ หมายถึง การอ่านอย่างถ่องถ้วนโดยการพิจารณาส่วนประกอบของบทอ่านอย่างละเอียด ซึ่งต้องอาศัยการวินิจฉัยสารประกอบกันไปด้วย ซึ่งกระบวนการวินิจฉัยสารนั้นอาจแบ่งเป็นขั้นตอนได้ดังนี้ (สมพร มั่นตะสูตร แห่งพิพัฒน์, 2534 : 56)

- 1) ขั้นสำรวจงานประพันธ์ว่าจัดอยู่ในรูปแบบใด เป็นสารคดี หรือบันเทิงคดี เป็นบทความ บทวิจารณ์ บทอภิปราย บทรายงาน หรือเป็นเรื่องสั้น นวนิยาย หรือแม่แต่นิทาน เพื่อจะได้ศึกษาได้เหมาะสมกับรูปแบบของงานเขียน
- 2) ขั้นแยกรายละเอียดของเนื้อเรื่อง ผู้อ่านต้องแยกรายละเอียดของเนื้อเรื่องเป็นส่วน ๆ โดยอ่านเพื่อตอบคำถามว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร ทำไม และอย่างไร
- 3) ขั้นพิจารณาองค์ประกอบ เมื่อแยกรายละเอียดออกเป็นส่วนย่อย ๆ แล้ว ผู้อ่านต้องวินิจฉัยออกเป็นส่วน ๆ ว่า องค์ประกอบของงานเขียนนั้นประกอบด้วยอะไรบ้าง
- 4) ขั้นพิจารณากลวิธี ผู้อ่านจะพิจารณานำเสนอเป็นลำดับสุดท้าย เพื่อประเมินคุณค่าของเรื่อง

ในการอ่านวรรณกรรมทุกชนิด ผู้อ่านต้องพิจารณาส่วนประกอบสำคัญ การใช้ถ้อยคำ สำนวนภาษา และแนวคิดในงานเขียนแต่ละชิ้น ซึ่งแนวคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมนั้นจะมี ทั้งความคิดหลัก ความคิดรอง ความคิดแทรก และความคิดเสริม โดยเฉพาะในงานเขียน ประเภทบันเทิงคดีเรื่องยาว ๆ มักจะปรากฏความคิดหลากหลายในแต่ละเรื่องอยู่เสมอ ในการอ่านบทอ่านใด ๆ จึงจะต้องคำนึงถึงหลักสำคัญในการวิเคราะห์และพิจารณา ดังนี้

- 1) รูปแบบ
- 2) กลวิธีในการนำเสนอ
- 3) เนื้อหาของเรื่อง
- 4) สำนวนภาษา
- 5) ความคิดหลัก
- 6) ความคิดรอง
- 7) ความคิดแทรกและความคิดเสริม

สนิท คังทวี (2536 : 85) กล่าวว่า เพื่อที่จะให้การอ่านบรรลุเป้าหมายที่แท้จริง ผู้อ่านจะต้องได้รับการฝึกฝนการอ่านดังต่อไปนี้

- 1) อ่านวิเคราะห์คำ
- 2) อ่านวิเคราะห์รูปแบบของข้อเขียน
- 3) อ่านวิเคราะห์ทัศนคติของผู้แต่ง
- 4) อ่านได้รวดเร็วและจับใจความ
- 5) อ่านสรุปความ
- 6) อ่านขยายความ
- 7) อ่านตีความ
- 8) อ่านวิเคราะห์รสและความหมาย
- 9) อ่านอย่างพิณี
- 10) อ่านโดยใช้วิจารณ์

การอ่านทั้ง 10 ขั้นตอนนี้ นอกเหนือไปจากข้อ 4-7 แล้ว ก็นับว่าเป็นการอ่านที่อยู่ในขั้นวิเคราะห์ ซึ่งจะกล่าวถึงแต่ระดับโดยสรุปดังนี้

อ่านวิเคราะห์คำ การอ่านวิเคราะห์คำเป็นการฝึกให้ผู้อ่านรู้จักสังเกตว่า “คำ” ใด ในประโยคใด หรือข้อความใด ใช้คิดแบบแผนของภาษา เช่น ใช้คำพิเคราะห์ความหมาย ใช้คำไม่

เหมาะสม ใช้คำไม่ชัดเจน หรือใช้คำไม่มีน้ำหนัก อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง ผู้อ่านจะตั้งรู้จักแก้ไขด้วยคำที่ผิดพลาดนั้นเสียใหม่ให้ถูกต้อง

อ่านวิเคราะห์รูปแบบของข้อเขียน การรู้จักวิเคราะห์รูปแบบของข้อเขียนจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการอ่าน เพราะผู้อ่านจะต้องรู้ตัวอยู่เสมอว่า ขณะที่อ่านข้อเขียนอยู่นั้นตนเอง กำลังอ่านข่าว บทความ หรืออนุทิน

อ่านวิเคราะห์ทัศนคติของผู้แต่ง นักอ่านที่ดีไซ้ว่าจะอ่านเพื่อให้ได้ความรู้หรือความบันเทิงอย่างเดิขว จำเป็นต้องรู้จักคิด พิจารณาใคร่ครองให้รอบคอบด้วย การที่รู้จักคิด พิจารณาควบคู่ไปกับการอ่าน ก็จะได้รับประโยชน์จากการอ่านอย่างมาก เช่น การรู้จักถามตัวเองว่า เมื่ออ่านข้อความนั้นแล้ว มีความรู้สึกนึกคิดอย่างไรบ้าง เห็นด้วยหรือไม่ ความคิดของผู้แต่งที่ส่งสารมานั้นเลื่อนลอยไร้สาระ เพื่อฝัน หรือมีเหตุผล ข้อเท็จจริงเพียงไร

การรู้จักคิดใคร่ครวญอย่างถ่องแท้ นี้ ช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นทัศนคติของผู้แต่ง ได้ดีด้วยว่า เขาเป็นคนมองโลก หรือเข้าใจโลกในแง่ใด และอย่างไร การฝึกอ่านวิเคราะห์ในแนวทางที่กล่าวมานี้ย่อมเป็นพื้นฐานสำคัญของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

อ่านวิเคราะห์รสและความหมาย ในการอ่านหนังสือทั่ว ๆ ไป โดยเฉพาะหนังสือประเภทบันเทิงคดีนั้น นอกเหนือจากการอ่านเอาความแล้ว ผู้อ่านควรจะได้พิจารณาารสของหนังสือที่ได้จากการอ่านนั้นด้วยว่า ให้รสอะไรแก่เราบ้าง การเข้าใจและสามารถรับรู้รสของหนังสือที่อ่านได้ ย่อมเป็นหนทางให้ผู้อ่านเข้าถึงวรรณกรรมได้ง่ายขึ้น รสของงานเขียน มีความหมายเกี่ยวกับอารมณ์ และความรู้สึก เช่น รสแห่งความรัก รสแห่งความขบขัน รสแห่งความเมตตา รสแห่งความโกรธ รสแห่งความกล้าหาญ รสแห่งความกลัว ความทุกข์เวทนา รสแห่งความซึ้ง ความรังเกียจ รสแห่งความพิศวง ประหลาดใจ รสแห่งความสงบ

อ่านอย่างพินิจสาร ข้อเขียนใด ๆ ไม่ว่าจะป็นสารคดี หรือบันเทิงคดี หรือไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของร้อยแก้ว ร้อยกรอง งานเขียนเหล่านี้ ผู้เขียนต่างก็มีเจตนาที่จะสื่อสาร (Message) สำคัญอย่างหนึ่งอย่างใด หรือหลาย ๆ อย่างออกมา มีปัญหาอยู่ที่ว่า ผู้อ่านซึ่งตกอยู่ในฐานะผู้รับสารจะสามารถรับรู้ข้อความจากสารนั้นได้มากน้อยแค่ไหน งานเขียนที่ดี แม้ว่าจะเป็นข้อความสั้น ๆ ก็ตาม แต่ถ้ารู้จักการอ่านอย่างพินิจพิจารณาแล้วจะพบว่า มีเนื้อหาสาระสำคัญ และมีสังขรรณแฝงอยู่อย่างลึกซึ้ง

อ่านโดยใช้วิจารณญาณ การอ่านโดยใช้วิจารณญาณนั้น ถือว่าเป็นยอดของการอ่าน ทั้งปวง เรามักจะพูดกันอยู่เสมอว่า “การอ่านหนังสือต้องมีวิจารณญาณในการอ่าน” เราพูด

ตาม ๆ กันเช่นนี้ แต่หาได้มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ไม่ว่า อ่านอย่างมีวิจารณญาณจริง ๆ แล้ว เขาอ่านกันอย่างไร

การอ่านอย่างมีวิจารณญาณต้องมีหลักในการอ่านดังนี้

- 1) พินิจดูความถูกต้องของภาษา
- 2) พินิจดูความต่อเนื่องของประโยค
- 3) พินิจดูความต่อเนื่องของความหมาย
- 4) แยกความรู้ออกมาจากความคิดและความรู้สึก
- 5) ดูความสัมพันธ์ของหลักการและตัวอย่าง
- 6) ประเมินความสำคัญของความจริง

การอ่านเป็นเครื่องมืออันสำคัญที่สุดในการศึกษาวิชาต่าง ๆ การอ่านเป็นเรื่องของการใช้ทักษะที่ให้คุณประโยชน์โดยตรง และโดยอ้อมเกี่ยวกับวิถีชีวิตของการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ ประโยชน์ที่ว่่านนี้จะเกิดขึ้น ได้ก็ต่อเมื่อ ผู้อ่านเป็นผู้รู้จักอ่าน คือ “อ่านเป็น”

การอ่านเป็นนั้่นนอกจากอ่านออกแล้ว จะต้องใช้ทักษะการอ่านขั้นความเข้าใจ คือ อ่านแล้ว สามารถแปลความ ตีความ ขยายความจากสิ่งที่อ่านได้ และต้องใช้ทักษะการอ่านขั้นการวิเคราะห์ คือ สามารถแยกแยะสิ่งที่อ่านเพื่อค้นหาสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่ได้กล่าวไว้โดยตรง เพื่อจะได้รู้อย่างลึกซึ้งในเรื่องที่อ่าน ถ้านักเรียนอ่านเป็น ก็สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิชาต่าง ๆ โดยเฉพาะใช้ในการอ่านเพื่อแก้โจทย์ปัญหาในวิชาคณิตศาสตร์ได้

เมื่อการอ่านในวิชาภาษาไทยขั้นความเข้าใจและขั้นการวิเคราะห์มีความสำคัญดังกล่าวมาแล้ว ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกมาเป็นตัวแปรของการศึกษาในครั้งนี้ โดยผู้วิจัยต้องการศึกษาว่า ความสามารถทางการอ่านในวิชาภาษาไทย ขั้นความเข้าใจในการอ่าน และขั้นการวิเคราะห์ นั้นมีความสัมพันธ์กันหรือไม่กับความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดตรัง